

בס"ד. שיחת ש"פ בשלח, ט"ו בשבט, ה'תשכ"ג.

בלתי מוגה

א. דובר אודות הנס בקריעת ים סוף שצמחו בים אילנות עם פירות והילדים¹ האכילו את הצפורים ששרו ורקדו עם בני ישראל שאמרו שירה — שאין זה נס נוסף, אלא זהו תוכן הנס דקריעת ים סוף: גילוי ההעלם; והטעם שקרי"ס היתה באופן ש"המים להם חומה מימינם ומשמאלם"², בזכות התורה (ימין) והתפלה או תפילין (שמאל)³ — כי, הגמר דיציאת מצרים וההכנה למתן תורה היו צריכים להיות באופן של יציאה ממצויאות האדם, עי"ז שעבודתו היא בב' קוין (מימינם ומשמאלם), שבאה מצד הפנימיות וההעלם שבנשמה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 966 ואילך.

* * *

ב. ישנו עוד ענין בפרשת השבוע — שבה נאמרה פרשת המן⁴. בנוגע לפרשת המן — כותב רבינו הזקן בסימן הראשון בשולחן ערוך⁵: "טוב לומר בכל יום . . פרשת המן".

ולהעיר, שבסידורו לא הזכיר רבינו הזקן ענין זה. ויש לומר טעם הדבר — כיון שבשער הכוונות⁶ איתא ש"מנעני מורי ז"ל שלא לאומרם", ולכן, אע"פ שבדרך כלל ההכרעה היא כדעת הפוסקים נגד דעת המקובלים⁷, מ"מ, כיון שאין זה אלא מנהג ("טוב לומר") בלבד, ואילו בקבלה מפורש שיש להמנע מזה, לכן לא הזכיר רבינו הזקן ענין זה בסידורו.

ומ"מ, כיון ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁸, ובפרט שרבינו הזקן הביא זאת בשו"ע, הרי מובן, שאף שאין אומרים פרשת המן בכל יום, הרי זה ענין שיש לו מקום ברוחניות. ובפרט ע"פ הידוע פתגם אדמו"ר

(4) טז, ד ואילך.
 (5) במהדו"ב — ס"ט, ובמהדו"ק — ס"י.
 (6) ענין ברכת השחר (קרוב לתחלתו).
 (7) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סכ"ה סכ"ח. וש"נ.
 (8) עירובין יג, ב. וש"נ.

(1) נתבאר גם השייכות דצמיחת האילנות לילדים דוקא, אודותם אמרו רז"ל (סוטה יא, ב) "הם הכירוהו תחילה" (המו"ל).
 (2) פרשתנו יד, כט. וראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט תשכ"א ס"ח (תו"מ ח"ל ע' 56).
 (3) מכילתא ויל"ש (רמז רלח) עה"פ.

מהר"ש⁹, שענין הפרנסה בזמן הזה הוא ע"ד ענין ה"מן" (ורק מצד הסתר וחושך הגלות נדמה שזהו ענין טבעי), הרי בודאי ישנו ענין המן בכל יום, "דבר יום ביומו".

ובענין זה יש לדייק טובא בלשונו של רבינו הזקן בשו"ע:
 ובהקדם המדובר כמ"פ¹⁰ אודות גודל הדיוק בשו"ע של רבינו הזקן, אפילו בנוגע להתיבות, ומכ"ש בנוגע לתוכן הענינים.
 וענין זה מודגש ביותר בנוגע לסימנים הראשונים של השו"ע, שרבינו הזקן בעצמו כתבם בשתי מהדורות — שגם מי שאינו נכון, ואינו מתייגע בלימודו, יכול להבחין בשינויי הנוסחאות שבין שתי המהדורות.
 ובהתאם לכך יש לעורר בנוגע לימוד השו"ע של רבינו הזקן¹¹ — וביחוד בשנה זו, שנת המאה וחמישים להילולא שלו — שנכון וראוי שילמדו בעיון ובדקדוק כו' לכל הפחות את הסימנים הראשונים של השו"ע, שבהם נקל יותר להבחין בשינויי הלשונות, שבודאי אינם לתפארת המליצה וכיו"ב, אלא נוגעים להבנת הענין.

ובנוגע לנדו"ד — בשתי המהדורות כותב רבינו הזקן "טוב לומר בכל יום . . פרשת המן"¹², אבל יש בזה שינויים: במהדורא קמא — "כדי שיאמין שכל מזונותיו באין לו בהשגחה שכן ה' במן כו'", ובמהדורא תניינא — "לבטוח בה' נותן לחם יום ביומו".

[הביאור בזה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חכ"ו ע' 95 ואילך].¹²

ג. ויש להוסיף בזה — ע"ד החסידות — שיש מעלה בענין האמונה לגבי ענין הבטחון¹³:

בענין הבטחון (במהד"ת) — הנה גם במדריגה היותר נעלית ד"המיחלים לחסדו"¹⁴, נרגשת עדיין מציאות האדם, שהרי סוכ"ס מדובר אודות צרכי האדם, אלא שהאדם נמצא במדריגה כזו שהוא בוטח בהקב"ה שיתן לו כל צרכיו.

ואילו בענין האמונה (במהד"ק) — כיון שלא מדובר אודות צרכי האדם (שהרי ענין האמונה ישנו גם בשעה שיש לו כל צרכיו מן המוכן),

(11) ראה גם שיחה הנ"ל ס"ז (לעיל ע' 43).

(12) ראה גם לקו"ש חל"ו ע' 3 ואילך.

(13) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 44. וש"נ.

(14) תהלים קמו, יא.

(9) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע'

קלט. לקו"ש חט"ז ע' 178 הערה 38. וש"נ.

(10) ראה גם שיחת כ"ד טבת ס"ה; ס"ז

(לעיל ע' 39; ע' 43). ועוד.

נמצא, שאין זה ענין הקשור עם מציאות האדם, אלא אדרבה — הרגש הביטול באופן של יציאה ממצויאותו, שזהו ההרגש שכל מה שבידו אינו שלו, אלא של הקב"ה.

ד. ועפ"ז יש לבאר גם את החילוק שבין המהד"ק למהד"ת בנוגע לטעם אמירת פרשת העקידה בכל יום⁵ — שבמהד"ק נאמר "כדי לזכור זכות האבות לפני הקב"ה וגם כדי להכניע יצרו לעבוד השי"ת כמו שמסר יצחק נפשו", ובמהד"ת נאמר רק "לזכור זכות אבות":

מס"נ — הו"ע של ביטול במציאות, שזוהי מדריגה בעבודת ה', שאינה נוגעת כ"כ להנהגה בפועל (דוגמת האמונה), כי, אע"פ שמבואר בתניא¹⁵ הטעם ש"צוה משה רבינו .. לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמיים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש .. משום שקיום התורה ומצוותי' תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' כו", מ"מ, הרי יכול להיות קיום התומ"צ גם ללא התעוררות רגש המס"נ, כמבואר בתניא¹⁶ בענין "לא עבדו"¹⁷, דקאי על קיום התומ"צ ללא התעוררות אהבה ויראה (ועאכו"כ ללא התעוררות רגש המס"נ), כי אם מצד אהבה המסותרת שבלב כללות ישראל, שזהו"ע "זכות אבות", שהרי האהבה המסותרת היא "ירושה לנו מאבותינו"¹⁸.

ולכן:

במהד"ב, שאדמו"ר הזקן מזכיר ענין זכות אבות בלבד, ללא ענין המס"נ, היינו, שעבודתו היא בקיום התומ"צ מצד האהבה המסותרת בלבד, ולא באופן שיוצא ממצויאותו, ועד שנקרא "לא עבדו", בגלל שנשאר כפי טבעו — הנה גם בנוגע לפרשת המן מזכיר את ענין הבטחון הקשור עם מציאות האדם, שישנו גם אצל "לא עבדו", ועד שישנו אפילו אצל רשע עובר עבירות, כמארז"ל¹⁹ "גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריי", שגם הוא מבקש ובוטח מהקב"ה שיעזור לו;

אבל במהד"ק, שאדמו"ר הזקן מזכיר גם ענין המסירת נפש דיצחק — ובמילא גם בענין זכות אבות שמזכיר כאן כוונתו היא לא רק לאהבה המסותרת, אלא גם למדריגת עבודת האבות באופן של מרכבה, שהו"ע הביטול במציאות (מס"נ) — הנה גם בנוגע לפרשת המן מזכיר את ענין האמונה, שקשור עם ביטול המציאות, כנ"ל.

18) תניא רפ"ח.

19) ברכות סג, א (לגירסת הע"י).

15) ספכ"ה.

16) פט"ו.

17) מלאכי ג, יח.

ה. ויש להוסיף, שב' הענינים שמביא אדמו"ר הזקן בנוגע לאמירת פרשת המן בכל יום — ענין הבטחון וענין האמונה — היו גם בירידת המן:

ירידת המן היתה לכל בני", לא רק לצדיקים אלא אפילו לרשעים. ומהחילוקים שביניהם — שאצל בני" שהיו במדרגות תחתונות, הי' ענין ירידת המן באופן של בטחון,

[ובזה גופא ב' דרגות²⁰: באופן של בקשת צרכיו, או באופן של "המיחלים לחסדו" (בדוגמת הנהגת ר' ייסא סבא). ויש לומר שזהו גם החילוק שבין אכילת המן בימות החול לאכילתו ביום השבת (אף שתמיד, גם בימות החול, היו מברכים על אכילת המן: "המוציא לחם מן השמים"²¹): בימות החול — באופן של בקשת צרכיו, ובשבת — באופן של "המיחלים לחסדו"],

ואצל צדיקים — הי' ענין ירידת המן באופן של אמונה.

ו. ויש לקשר כל זה עם המדובר לעיל (ס"א) בענין יציאת מצרים וקריעת ים סוף:

ב' הדרגות הנ"ל — בטחון ואמונה שבענין פרשת המן, ואהבה מסותרת ומס"נ שבענין פרשת העקידה — הם בדוגמת ב' הענינים דיצי"מ וקרי"ס.

ענין הבטחון, ועד"ז קיום התומ"צ מצד אהבה מסותרת — הרי זה ע"ד הענין דיצי"מ בלבד, היינו, שיוצא רק ממצרים דלעו"ז, אבל עדיין נשאר במציאותו;

ואילו ענין האמונה, ועד"ז ענין המס"נ שיוצא ממציאיותו — הרי זה בדוגמת קרי"ס, שיוצא גם ממצרים דקדושה.

ז. בהמשך השיחה דובר אודות השייכות דענין המן לשבת, ולפנימיות התורה, והשייכות דפנימיות התורה לכל בני ישראל, אפילו לרשעים²² — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1035 ואילך²³.

* * *

20) ראה לקו"ש חכ"ו שם ע' 99 ואילך. 22) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 243. 23) בשילוב עם שיחת מוצש"ק בשלח, יו"ד שבט תשי"ז. 21) ראה לקו"ש חט"ז ע' 176 הערה 29. 29) וש"נ.

ח. מאמר ד"ה וירא ישראל את ה' הגדולה.

* * *

ט. דובר לעיל (בהמאמר²⁴) אודות המס"נ של ר' חנינא בן תרדיון שהי' מקהיל קהילות ברבים²⁵, שכל זמן שעבודתו היתה בקו אחד בלבד, לא היו יכולים להיות בטוחים בהמס"נ שלו על התורה, כיון שיתכן שכל עבודתו היא מצד טבעו²⁶.

ואם הדברים אמורים בנוגע לעבודה דהרבצת התורה מתוך מס"נ — כפי שהי' אצל ר' חנינא בן תרדיון, ועד"ז העבודה דלימוד והפצת התורה במדינתנו מלפנים שהיתה כרוכה עם סכנת נפשות — הרי עאכו"כ כאשר מדובר אודות העבודה דלימוד והפצת התורה כפי שהיא עתה, שלא זו בלבד שאין צורך במס"נ, אלא אדרבה: נותנים לו ממון עבור הלימוד, וחולקים לו כבוד, טופחים לו על שכמו ומביעים יישר-כח.

כלומר: אם העבודה של ר' חנינא בן תרדיון, שהקהיל קהילות ברבים מתוך מס"נ, אינה מספיקה, כיון שיכולה להיות מצד הטבע, ובהכרח שתהי' היציאה ממצרים וגבולים — הרי עאכו"כ שלימוד והפצת התורה במדינות החפשיות יכול להיות מצד הטבע, ובהכרח שתהי' היציאה ממצרים והגבלות.

י. וזהו גם מאמר המשנה²⁷ "העמידו תלמידים הרבה", "הרבה" דייקא:

הפירוש ד"הרבה" הוא — שענין זה אינו לפי ההגבלות שלו. וע"ד המבואר בפירוש "ואהבת גו' בכל מאדך"²⁸, "מאד שלך"²⁹ — שהאהבה אינה יכולה לבוא בהתיישבות אצלו, להיותה למעלה מהכלים שלו. וזהו גם הפירוש "העמידו תלמידים הרבה" — שצריך להעמיד תלמידים באופן שלמעלה מהכלים שלו, שאינו יכול להכיל זאת.

יכול משהו לטעון: הן אמת שישנו ציווי "ושננתם לבניך"³⁰, "אלו התלמידים"³¹, לשון רבים — הרי מיעוט רבים שנים³², כך שיוצא י"ח ע"י הלימוד עם שני תלמידים. ובפרט לאחרי שהוסיף תלמיד שלישי, הרי

(29) ראה תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.

(30) שם ו, ז.

(31) ספרי ופרש"י עה"פ.

(32) ראה אג"ק ח"ד ע' תמה. לקו"ש

חכ"א ע' 111 הערה 21. וש"נ.

(24) פ"ב (לעיל ע' 151).

(25) ע"ז יח, א.

(26) תו"א תולדות יט, סע"ב ואילך.

(27) אבות פ"א מ"א.

(28) ואתחנן ו, ה.

קיים את המצוה בהידור — "הידור מצוה עד שליש", "שליש מלבר"³³, וכבר יצא ידי חובתו.

ועל זה אומרים לו: "העמידו תלמידים הרבה" — שצריך להיות באופן של ריבוי, וריבוי פירושו שאי אפשר להכיל זאת, להיותו למעלה מהכלים שלו, וכל זמן שיש לזה מקום בטבעו או בשכלו וכו', נמצא הוא עדיין במיצרים והגבלות — אמנם הגבלות דקדושה, אבל בכל זאת הגבלות — ואין זה באופן של "הרבה".

ואע"פ שבשו"ע לא הובא הלשון "העמידו תלמידים הרבה" — הרי זו משנה מפורשת, וישנו דין בשו"ע³⁴ ש"טעה בדבר משנה חוזר", והיינו, שזהו דבר פשוט כ"כ עד שאין מקום לטעות.

יא. וזו היתה גם דרישתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל ההילולא — "העמידו תלמידים הרבה" — שכל אחד צריך לעסוק בהפצת התורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה, ללא הגבלות כלל.

ובאופן שהי' אצל ר' חנינא בן תרדיון שהי' מקהיל קהילות ברבים — ברבים דוקא — כי, אם ילמדו תורה באיזה מרתף, הרי יתכן שיהי' יהודי שלא ידע, ובמילא לא יוכל להשתתף בהלימוד, וכדי שיתוסף עוד יהודי ללמוד תורה, כדאי להסתכן עד למס"נ ממש וללמוד ברבים דוקא! הנהגה זו דרש כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא במדינתנו לפניו, וכאמור, ששם הי' לימוד והפצת התורה כרוך בסכנת נפשות, ואעפ"כ, לא נמנע הרבי מלדרוש זאת, ושלח שלוחים שילמדו תורה ויעמידו תלמידים.

וענין זה לא הי' באופן שהרבי הבטיח שלא יקרה כלום — לא! הרבי לא הבטיח מאומה!... וכפי שראו בפועל שהיו כאלו שנשלחו לארץ גזירה וכו', ואעפ"כ לא הפסיק הרבי את פעולותיו, ומיד שלח במקומם שלוחים נוספים.

אלא, שדרישתו של הרבי לא היתה שיחפשו מס"נ, היינו, שיחפשו מקום סכנה דוקא, כי אם, שיחפשו הפצת התורה, ורק אם יהי' הדבר כרוך במס"נ, אזי מהיכי תיתי... גם אז לא ימנע מעבודתו, אבל לא באופן שהוא מחפש מקום סכנה דוקא, ואדרבה: אם יש ביכלתו להתחבא, במדה ידועה — מוטב הדבר, כיון שבאופן כזה יוכל להמשיך ללמוד עם התלמידים עוד יום, עוד חודש או עוד שנה.

(34) חו"מ רסכ"ה.

(33) ב"ק ט, ריש ע"ב.

וע"ד החילוק שבין המסירות נפש של רבי עקיבא להמס"נ דאברהם אבינו³⁵: רבי עקיבא — חיפש מס"נ, כאמרו "מתי יבוא לידי ואקיימנו"³⁶. אבל אברהם אבינו לא חיפש מס"נ; עבודתו היתה לפרסם אלקות בעולם, כמ"ש³⁷ "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם", "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא, מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב"³⁸, היינו, שאפילו ערבי יכריז "א-ל עולם" (כולל גם הדיוק "א-ל עולם", ולא "א-ל העולם"³⁹), זו היתה עבודתו, ובעבודה זו עסק בכל תוקף, גם כאשר ה' צורך במס"נ.

ובנוגע לעניינו:

אם במקום סכנה דרש הרבי זאת — עאכו"כ שבמדינות החפשיות ישנה דרישתו של הרבי "העמידו תלמידים הרבה", ללא חשבונות וללא הגבלות, וכל זמן שענין זה הוא באופן שיש לו מקום בהכלים שלו, נשאר הוא במציאותו — ב"מצרים".

וכאמור, אם בנוגע לאופן עבודתו של ר' חנינא בן תרדיון שהי' מקהיל קהילות ברבים יש אפשרות שענין זה יהי' מצד הטבע, היינו, שאפילו מצד הטבע יש מקום להקהיל קהילות ברבים כו' — הרי עאכו"כ בנוגע לאלו שהרבי מינה אותם להיות שלוחים שלו, וכן אלו שהרבי ממנה אותם עכשיו, או שימנה אותם מחר כו', בודאי צריכה להיות אצלם העבודה ד"העמידו תלמידים הרבה" באופן של יציאה מכל החשבונות וההגבלות, ודוקא באופן כזה ממלאים את רצונו של הרבי.

ואם לאו — אומרים לו: איזו שייכות יש לך אל הרבי?! ומה הנך בא אל הרבי?!

האם רצה הרבי שתהי' מונח בחשבונות כו', כמו החשבון שכבר למדת עם שלשה תלמידים — ללמוד עם שלשה תלמידים התיר אפילו השלטון ברוסיא הסובייטית!...

הוא אמנם לומד תורה ומקיים מצוות, מאריך בתפלה וכו' — ובשכר זה יזכה לש"י עולמות... תר"ך עולמות... אבל, שייכות אל הרבי — אין לו!

— בודאי לא מדובר כאן אודות השייכות שישנה אפילו לפושעים

(38) סוטה יו"ד, סע"א ואילך.

(39) ראה לקו"ת תבוא מב, ד. מג, ג.

ובכ"מ.

(35) ראה סה"מ ה"ש"ת ע' ו. ע' טו. ע'

30. סה"ש תש"ב ע' 24. תש"ג ע' 94. ועוד.

(36) ברכות סא, ב.

(37) וירא כא, לג.

ומורדים⁴⁰; המדובר הוא אודות שייכות באופן של רצון, פנימיות הרצון ועד לחפץ⁴¹. ושייכות כזו היא רק כאשר יוצאים ממצרים והגבלות. יכולה להיות עבודתו מתוך אהבה ויראה, אפילו אהבה ויראה שכליים, ואפילו עבודה שהיא בבחי' מרכבה; אבל הוא לא מקושר אל הרבי! — ענין ההתקשרות של חסיד אל הרבי הוא — שיוצא ממצאותו ומקיים את ההוראות של הרבי ללא חשבונות כלל, אפילו חשבונות דקדושה.

"בדרבנן עבדינן מעשה והדר כו"⁴². ואף שהכוונה בפשטות היא באופן אחר, הרי, מצד הענין ד"חביבים דברי סופרים"⁴³, יש לפרש גם שב"דרבנן" צריכים לכל לראש לעשות את המעשה, לקיים את דברי הרבי, ואח"כ יכולים להתבונן בשכל; אם יבין גם בשכלו — מהיכי תיתי, אבל גם לולי זאת אין זה נוגע לפועל ממש, ואדרבה: ענין ההתקשרות הוא לצאת מהגבלת שכלו.

יב. ובנוגע לפועל:

יש לקיים את הציווי "העמידו תלמידים הרבה", הן בכמות והן באיכות: בכמות — שגם אם יש לו כבר אלף תלמידים, הרי כאשר במקום שבו נמצא ישנו עוד יהודי, אין לו להסתפק באלף תלמידים, אלא צריך שיהיו לו אלף ואחד תלמידים. וכמו"כ באיכות — שלא להסתפק בכך שלומד עם התלמידים דף גמרא עם תוספות, פרק תניא, מאמר חסידות כו', שכן, כל זמן שעבודתו היא באופן שיש לה מקום בהכלים שלו, אין זה מספיק, ועדיין לא קיים את רצונו של הרבי.

וע"פ דברי הגמרא⁴⁴ "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו", ועד"ז בנוגע לצדיקים שדומין לבוראם⁴⁵ (נוסף לכך שהרבי ידע גם את דברי הגמרא...), הרי כיון שהרבי שלח אותו למקום שבו נמצאים אלף ואחד יהודים, בודאי היתה כוונתו שיעמיד אלף ואחד תלמידים, ומזה מוכח שיש לו כחות, או שנתנו לו את הכחות הדרושים לכך.

וזוהי כללות הדרישה "העמידו תלמידים הרבה", באופן של "בכל מאדך", יותר מהגבלת הכלים שלו, ועד"ז דורשים מהתלמידים שגם

43) ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. ועוד.

44) ע"ז ג, סע"א.

45) רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

40) ראה תניא פ"ב.

41) ראה לקו"ת שה"ש כח, ד. וש"נ.

42) לשון הגמרא — עירובין סז, סע"ב.

וראה גם תר"מ חכ"ה ס"ע 292. וש"נ.

הלימוד והקבלה שלהם תהי' באופן של "בכל מאדך", למעלה מהגבלת הכלים שלהם.⁴⁶

* * *

יג. דובר⁴⁷ לעיל (ס"ז) אודות ענין המן, "לחם מן השמים", שענינו בתורה הוא פנימיות התורה (שהרי תורה בכלל נקראת לחם, כמ"ש⁴⁸ "לכו לחמו בלחמי", דקאי על תורה, ופנימיות התורה נקראת "לחם מן השמים", כמבואר במאמרים של המשך תרס"ו⁴⁹), ושייכותו לכל בני"י, גם להסוג היותר תחתון (שעליהם נאמר⁵⁰ "טחנו בריחים או דכו במדוכה ובשלו גוי", וגם לאחרי שיהודי זה "טחנו ודכו איד") אכלו ונעשה דם ובשר כבשרו, נשאר ה"מן" במעלתו; ועכשיו, שפנימיות התורה נתגלתה בתורת החסידות — צריכה תורת החסידות להגיע לכל בני"י, עד לסוג היותר תחתון.

ואם הדברים אמורים בנוגע לאלו שנמצאים בריחוק מקום ברוחניות — הרי בודאי צריכים להשתדל להפיץ את המעיינות לאלו שנמצאים בריחוק מקום בגשמיות.

ולכן הנהיגו ללמוד שיעורי חסידות ברדיו⁵¹ — שעי"ז יגיעו המעיינות דתורת החסידות גם לאלו שנמצאים בריחוק מקום בגשמיות, ובמקומותיהם אינם יכולים ללמוד חסידות (בעצמם).

אמנם, השיעור שלומדים ברדיו יש בו גם הגבלות: השיעור הוא חד-פעמי, וכאשר רוצים לחזור וללמוד עוד הפעם, אין אפשרות. וכמו"כ ישנה ההגבלה מצד זמן השיעור, ומי שלא הי' פנוי באותו זמן, הפסיד את הלימוד.

ולכן התחילו עתה לפרסם את השיעורים ע"ג תקליטים, שעי"ז יגיעו השיעורים גם לאלו שהשיעורים ברדיו אינם מגיעים אליהם, וגם אלו ששומעים את השיעורים ברדיו, תהי' להם אפשרות לחזור וללמוד את השיעור⁵², וגם בזמן הנוח (לא למוסר השיעור, אלא) להם⁵³.

49) ע' שלד. וראה גם המשך תער"ב ח"ב ע' א'צט.

50) בהעלותך יא, ח. וראה יומא עה, א.

51) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 118 ואילך. וש"נ.

52) ברשימה נוספת: וגם כו"כ פעמים, עד שיחקקו הדברים בכח זכרונם.

53) ברשימה נוספת: שהרי אין מוסרין

46) במוצש"ק אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבהשיחה אודות הענין ד"העמידו תלמידים הרבה", היתה כוונתו לכל אחד ואחד ("דאָס האָט מען געמיינט יעדן איינעם").

47) מכאן עד סוף השיחה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש).

48) משלי ט, ה. וראה ברכות נו, סע"א. חגיגה יד, א.

זמן לימוד שיעורי התניא ברדיו הוא במוצאי שבת — כפי שהי' נהוג גם בריבוי מקומות לחזור חסידות ביום השבת לפנות ערב, בזמן של "רעוא דרעוין", ולהמשיך את חזרת החסידות לתוך הלילה, כאשר הזמן בעולם הוא כבר מוצאי שבת — הזמן שבו אומרים "אל תירא עבדי יעקב"⁵⁴ — בכדי לחבר ולהמשיך מיום השבת בימות החול;

ועתה, ע"י התקליטים, הנה גם הלימוד דמוצאי שבת יוכל להיות נמשך גם בימות החול.

יד. ויהי רצון שע"י תקליטי התניא יקויים מ"ש"⁵⁵ "להניח ברכה אל ביתך", היינו, שע"י הכנסת תקליטי התניא לתוך הבית, יגיעו דברי החסידות גם לבני-הבית, ועד גם "אל ביתך", כדברי הגמרא⁵⁶ "קורות ביתו של אדם מעידים בו", היינו, שקורות וכתלי הבית ישמעו את ההד של דברי החסידות ויעידו עליהם.

ולהעיר, שאע"פ שיש אפשרות שע"י אותו כלי שישמעו את תקליטי התניא, ישמעו אח"כ ענין אחר, ועד לענין הפכי מתורת החסידות — הרי אדמו"ר הזקן מבאר בתניא⁵⁷ שכאשר יהודי לומד תורה (או מקיים מצוה) הנה "יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד".

ואף שבתניא נאמר "יחוד זה למעלה כו'", הרי אדמו"ר הזקן כתב זאת בדיו על הנייר, והמשיך וגילה זאת לנו⁵⁸ למטה, כדי שידיעה זו תפעל ותשפיע גם על הזמן שלאח"ז⁵⁹.

ובאופן האמור לעיל — שה"לחם מן השמים", גם כשנמשך לאלו ש"דכו במדוכה", נשאר במהותו ובמעלתו, וסו"ס המאור שבה מחזירו למוטב⁶⁰.

(56) תענית יא, א. וש"נ.

(57) פכ"ה (לב, א).

(58) ברשימה נוספת: גם בדור יתום זה.

(59) ראה גם "מ"מ, הגהות והערות

קצרות" ב"לקוטי פירושים" לתניא שם (ס"ע

קנד ואילך). וש"נ.

(60) חסר סיום ההתוועדות (המו"2).

רוי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו (חגיגה ג, א), ובשביל זה יכולים לנצל "שעה שהוא עצב בלא"ה", להפך העצב למרירות כו' (ראה תניא פל"א), ומובן, שאין זה דוקא במוצאי שבת...

(54) ראה לקו"ת בלק עב, ב.

(55) יחזקאל מד, ל.